

4. ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΕΙΣΑΓΟΝΤΑΙ: με αναφορικές αντωνυμίες και επιρρήματα (ὅς, ὅσπερ, ὅστις, ὀπότερος, ὅσος, ὀπόσος, οἷος, ὀποῖος, ἡλικός, ὀπηλικός, ὀποδαπός- οὔ, ὅπου, ἔνθα, ὅθι, οἷ, ὅποι, ὅθεν, ὀπόθεν, ἔνθεν, ὡς, ὡσπερ, ὀπως, καθάπερ, ἦ, ὅποι, ὅσον, ὀπόσον).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Όταν οι αναφορικές που εισάγονται με ὅς ή ἔνθα βρίσκονται μετά από ισχυρή στίξη, αναφέρονται στα προηγούμενα και δεν υπάρχει άλλη κύρια πρόταση, τότε είναι κύριες και η αντωνυμία/το επίρρημα θεωρούνται δεικτικά.

ΔΙΑΚΡΙΝΟΝΤΑΙ ΣΕ ΔΥΟ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ, ΤΙΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ.

A) **ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΕΣ:** αναφέρονται σε ὄρο προηγούμενης πρότασης, τον οποίο προσδιορίζουν ακριβέστερα, π.χ. *Τούς ὀπλίτας, οὔς ἔχομεν, ἀποπέμψωμεν.* Οι προσδιοριστικές εκφέρονται ἄλλοτε με εγκλίσεις των προτάσεων κρίσεως κι ἄλλοτε επιθυμίας. Ως προσδιοριστικές λειτουργούν ἔπίσης σαν:

- 1) **υποκείμενο**, π.χ. *Μαίνεται ὅς εὔχεται ἀποθανεῖν.*
- 2) **αντικείμενο**, π.χ. *Κῦρος ἔχων οὔς εἶρηκα, ὠρμᾶτο ἀπό Σάρδεων.*
- 3) **κατηγορούμενο**, π.χ. *Οὔτός ἔστι ὅς ἀπέκτεινε τούς στρατηγούς.*
- 4) **παράθεση**, π.χ. *Ἡ πόλις τοῦ μεγίστου νοσήματος οὔ μεθέξει, ὅ στάσις καλεῖται.*
- 5) **επεξήγηση**, π.χ. *Ἰκλέαρχε, ἀπόφηνε γνώμην, ὅ,τι σοί δοκεῖ.*
- 6) **επιθετικός προσδιορισμός**, π.χ. *Θόρυβος καί δοῦπος (=κρότος) ἦν, οἷου φόβου ἔμπεσόντος εἰ κός ἔστι γίγνεσθαι.*
- 7) **γενική αντικειμενική**, π.χ. *Τισσαφέρνης κατεπέμφθη σατράπης ὧν τε αὐτός πρόσθεν ἦρχε καί ὧν Κῦρος.*

B) **ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ:** αναφέρονται κι αυτές σε ὄρο προηγούμενης πρότασης, ἄλλά διευκρινίζουν περισσότερο την ἐνέργεια του ρήματος της προηγούμενης πρότασης (ὄπως οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί). Διακρίνονται σε:

- 1) **αναφορικές-τελικές:** εξαρτώνται από ρήματα κίνησης και ἐνέργειας, παίρνουν ἄρνηση **μή**, ἰσοδυναμοῦν με τελική πρόταση κι εκφέρονται συνήθως με οριστική μέλλοντα ή –σπάνια- με υποτακτική αορίστου, π.χ. *Ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἄνδρας ἔλέσθαι, οἷ τούς πατρίους νόμους ζυγγραῦσαι.*
- 2) **αναφορικές-αιτιολογικές:** εξαρτώνται από ρήματα ή φράσεις ψυχικού πάθους, παίρνουν ἄρνηση **οὔ**, εκφέρονται με εγκλίσεις των προτάσεων κρίσεως και ἰσοδυναμοῦν με αιτιολογική πρόταση, π.χ. *Θαυμαστόν ποιεῖς, ὅς ἡμῖν οὔδέν δίδως.*
- 3) **αναφορικές-συμπερασματικές:** συνήθως προηγούνται αυτών τα οὔτω(ς), τοσοῦτος, τοιοῦτος, τηλικοῦτος, εκφέρονται με εγκλίσεις των προτάσεων κρίσεως και-σπάνια- με ἀπαρέμφατο και και ἰσοδυναμοῦν με συμπερασματική πρόταση, π.χ. *Τίς οὔτως εὔηθης ἔστιν, ὅς ἄγνοεῖ τόν ἔκεῖθεν πόλεμον δεῦρο ἦζοντα, ἄν ἀμελήσωμεν;*
- 4) **αναφορικές-υποθετικές:** παίρνουν ἄρνηση **μή** και, ἀνάλογα με ὑπόθεση-ἀπόδοση, σχηματίζουν τα ἀντίστοιχα εἶδη ὑποθετικών λόγων, π.χ. *Οἷ τινες ἄν ἔλθωσι, λέξουσι τάδε.*
- 5) **αναφορικές παραβολικές** (ή παραχωρητικές) **προτάσεις:** εισάγονται με τα ὡς, ὡσπερ, ὀπως, ὅσον, οἷον κ.τ.ό. , εκφέρονται με οριστική (πραγματικό), ὑποτακτική/ευκτική (υποκειμενικό-υποτιθέμενο) και,

σπανιότερα, με άλλες εγκλίσεις. Διακρίνονται σε: α) αναφορικές παραβολικές του ποσού, π.χ. Τοσοῦτος ἦν, ὅσος ἔλέγετο εἶναι, β) αναφορικές παραβολικές του ποιού, π.χ. Τοιοῦτος ἦν, οἷος ἔφαίνετο εἶναι, γ) αναφορικές παραβολικές τρόπου, π.χ. Οὔτως ἔποιήσας, ὥσπερ εἶρηκας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ: 1) ΕΛΞΗ ΤΟΥ ΑΝΑΦΟΡΙΚΟΥ: λέγεται το φαινόμενο, στο οποίο η αναφορική αντωνυμία, αντί να βρίσκεται σε πτώση αιτιατική, όπως απαιτεί η σύνταξη του ρήματος, αυτή έλκεται από την πτώση του ονόματος που προσδιορίζει και μπαίνει σε αυτήν (γενική ή δοτική), π.χ. Τῆς φυγῆς, ἧς αὐτοί ἔφυγον. (αντί: Τῆς φυγῆς ταύτης, ἣν αὐτοί ἔφυγον.)

2) ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ ΕΛΞΗ: λέγεται το φαινόμενο, στο οποίο η αναφορική αντωνυμία, που αναφέρεται σε ένα ουσιαστικό, μπαίνει πριν από αυτό κι όχι μετά, όπως είναι η κανονική σειρά, π.χ. Ἐπορεύετο σύν ἧς εἶχε δυνάμει. (αντί: Ἐπορεύετο σύν τῆς δυνάμει, ἣν εἶχε.)

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΝΑΦΟΡΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ: